

AVILÁG

ELŐFIZETESI ÁRA POSTÁN SZÁLLITVA VÁLLALATOKNAK ÉS PÉNZINTÉZETEKNEK 1000 LEI.
EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

TULAJDONOS-FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dr. PAP TIBOR
TELEFONSZÁM: 2835

TÖRVÉNYSZÉKI LAJSTROMOZÁSI SZÁM: 53.
DOSAR No. 3814. TRIB. CLUJ.
Kiadóhivatal: Cluj, Calea Moșilor 81. sz.

Tataru Coriolan helytartó mondotta:

A kisebbségek számíthatnak, széleskörű jóindulatomra művelődési és gazdasági előhaladásukban

KOLOZSVÁR. Az Erdélyi és Bánsági Népkisebbségi Újságíró Egyesület küldöttsége — tisztelgő kihallgatáson jelent meg Tataru Coriolan dr. Szamostartomány új királyi helytartója előtt. A küldöttséget Végh József szerkesztő vezette s üdvözlő szavaira a királyi helytartó hosszabb beszédben válaszolt. Örömeinek adott kifejezést, hogy hivatalbalépésének első napján a sajtó képviselőivel találkozott, majd leszögezte, hogy a kormány az ország lelki békéjének megteremtését és a nemzeti újjászülés munkájának megvalósítását tűzte ki céljául.

Tataru dr. királyi helytartó ezután beszédét így folytatta:

„Két dolgot kérek a kisebbségektől“.

Tiszteletben tartva tehát elsősorban azokat a követelményeket, amelyeket ránkör a román etnikai érdekeknek az elsőbbsége, biztosíthatom a kisebbségeket teljes jóindulatomról, ami beilleszkedésüket illeti a társadalmi, gazdasági és politikai élet keretei közé tartományunk területén.

Ezzel szemben két dolgot kérek tőlük:

1. Polgári fegyelmet és rendtisztet. A rend legelső és legfőbb követelménye a polgárosultságnak és az építő, tartós értékű munkának. Felsőbb és kollektív érdek tehát, hogy a rendet mindenkiel szemben bármi áldozattal és habozás nélkül erővel megőrizzük.

2. Másodsorban teljes lojalitást kérek a román állammal szemben. Nem állhat fenn eredményes, állandó és becsülettel együttműködés csak olyan emberek között, akiknek tiszta a gondolatuk és nyílt a szívé.

A kisebbségi polgároknak azonosítaniuk kell magukat a nemzet összes törekvéseivel, hogy a mi együttműködésünk alapja a közélet minden terén a tisztességes szándék és a lélek teljes nyíltsága legyen.

A kisebbségek jogaiért

Ezzel szemben biztosítom a mi kisebbségi polgártársainkat, hogy amennyiben ezt a két alapvető kötelességet teljesítik és bizonyítékát adják, hogy azonosítják magukat a román állam állandó érdekeivel,

számíthatnak az én megértésemre az államhatalommal való kapcsolatuk és széleskörű jóindulatomra művelődési és gazdasági előhaladásukban. Hasonlóképpen biztosítom a kisebbségi polgárokat, hogy védelmemet élvezik az összes jogokkal kapcsolatban, amelyeket részükre az állam törvényei megállapítanak. A jog minden társadalmi szervezet alapja, mint ahogyan a törvényesség minden egészséges kormányrendszernek lényeges és nélkülözhetetlen velejárója.

Kijelentem tehát, hogy az összes szerzett jogokat az állam egész erejével és súlyával fogom oltalmazni és minden eltérést a törvényes rendtől azonnal jóváteszek és szigorúan megtörlok.

Törekvéseinknek ugyanezen a vonalán, hogy a kisebbségekkel való egybevágó együttműködést meghitt és szilárd alapra helyezzük, különös figyelmet fogunk szentelni arra, hogy a kisebbségek illetékes képviselőivel kötött megállapodások elveit a kölcsönös kiengesztelés szívélyes szellemében tettekkel változtassuk.

Ugy gondolom, nem felesleges annak hangsúlyozása, hogy ezeknek a kijelentéseknek értékét hivatalos jellegükön kívül biztosítja a közvélemény előtt, elsősorban az én multam és az én életfelfogásom, amelyet eléggé ismernek.

Az emberi méltányosság és kiengesztelés álláspontján

Pénteken reggel meghalt XI. Pius pápa

Február 28 vagy március elején választják meg az új pápát

XI. Pius pápa pénteken reggel 7 óra 35 perckor szívroham következtében meghalt. Az utolsó kenetet Lauri Lajos bíboros adta fel a Szentatyának.

Családi nevén Achille Rattinek hívták. Egyszerű kispolgári családból származott, de már fiatalon feltűnt nagy tehetségeivel. 22 esztendőskorában szentelték pappá, de csak rövid ideig volt egyszerű világi pap, mert felettesei, felismerve kiváló képességeit, az egyház egyéb terén használták fel sokoldalú tudását. Egy ideig tanár volt Milanóban, majd az Ambrosiana könyvtárnak lett az igazgatója. Néhány évig mint nuncius Varsóban tevékenykedett. A lengyelek mindmáig nem felejtették el áldásos működését. Nem sokkal később a bíborosi testület tagja lett. Tudományos munkálkodását azonban soha sem hagyta abba. Egyike volt a legkiválóbb történettudósoknak és könyvtárszakértőknek. Tizenhét évvel ezelőtt XV. Benedek halála után Isten kegyelméből a bíborosi testület öt tartotta a legméltóbbnak arra, hogy Szent Péter örökébe lépjen. Ekkor vette fel a Boggiani Tamás Pius nevet. Ő alatta békült ki Itália a Vatikán-

nal, megteremtve a független Vatikánváros államot.

Halálának hírére az összes templomokra, egyházi intézmények épületeire kitzúzták a gyászlobogót. Az egész világ mély megdöbbenéssel fogadta a 82 esztendőskor halálhírét, amely általános, mély és őszinte részvétet váltott ki.

A Szent Atya a végső pillanatig öntudatnál volt és együtt imadkozott a környezetével. Agya mellett ott voltak dr. Ratti, a Szent Atya fivére, valamint Milani professzor orvostanár, Gonfalonieri bíbornok, aki azonnal értesítette Paceli bíbornokot, szentszéki államtitkárt a pápa végső perceiről. Reggel 7 óra 5 perckor hunyta le végső álmára szemeit a szent agastyán. Nem sokkal később megkondultak a Szent Péter bazilika ősi harangjai, hírül adván a Vatikánváros és Róma népének, hogy XI. Pius pápa elköltözött az élők sorából.

A pápa választó konklávéját febr. 28-ra vagy március elejére hívják össze. Megvárják ugyanis, hogy a legtávolabbi működő bíborosok is Rómába érkezhessenek.

Holnap lesz a püspökszentelés Kolozsvárt

Vasárnap délelőtt 9 órakor, ikatják be méltóságába Márton Áron gyulafehérvári katolikus püspököt. A felszentelési szertartást Cassuló bucurești pápai nuncius végzi, akinek Fiedler István szatmár nagyvárad és Pacha temesvári püspökök segédkeznek. Márton Áron hír szerint előterjesztést tett Rómába, hogy lemond a püspökség jövedelméről, mert rendezni kívánja az egyházmegye ügyeit s a püspökségi jövedelmek helyett a kolozsvári egyházközség jövedelméből kíván egy olyan szerény részt, mely életszükségeit biztosítsa.

Az ünnepségre rendkívül nagy számban jönnek be vidékről is, úgy hogy több ezer hívő részvételére lehet számítani. A templomi ünnepség után több száz teritékes diszebed lesz a Marianum épületében.

Az ünnepélyes felszentelés után, az új püspök a román. kath. plébánia nagytermében fogadást tart és itt fogadja a különböző hatóságok a társ egyházak üdvözlését.

Bethlen György gr. egyelőre visszavonult a politikától és külföldre utazott.

A volt Magyarpart elnökének legközvetlenebb környezetéből arról értesültünk, hogy Bethlen György grófot elkedvetlenítette az erdélyi magyarság vezetésében beállott változás. Ez az elkedvetlenedés odáig fokozódott, hogy a volt magyarpart vezér elhatározta a politikai élettől való ideiglenes elkönyölését. Gróf Bethlen György már el is utazott Kolozsvárról s hosszabb tartózkodásra külföldre utazott. Ugy látszik utolsó politikai aktusa az volt, amikor aláírásával látta el a kormány és a magyarság közönlét-rejött egyezményt. A magyar népközség felállításánál s annak működésénél azonban már nem kíván szerepelni. Tehát mégis igazak azok a hírek, amelyek már hetek óta szárnyra keltek s amelyek a meg egyezés aláírói között keletkezett mélyenható személyi ellentétokről terjedtek el.

Ezüstből öntött béke-harangot küld Japán Amerikába.

TOKIÓ. A Domej japán távirati ügynökség közlése szerint a „Béke harangját”, amelyet a newyorki világkiállítás japán pavillonjában állítanak fel, előkészítették a tengerentuli utra. Tekintve, hogy a színezüstből készült harang értéke meghaladja az 1 millió dollárt, nagy titokban tartják annak a hajónak nevét, amely San Franciskoig szállítja. Innen már lezárt tehergépkocsiban viszik tovább a harangot Newyorkba. A Béke harangján a következő felírás olvasható: „Hirdetjük a szabadságot az egész világnak valamennyi lakosának.”

Darányi Kálmán nem sváb származásu

Budapestről jelentik: A felbolygatott politikai és társadalmi vi-
fákban, amly ma Magyarországon
dul valósággal szenvedélyé vált,
hogy mindenkinek a származását
kutadják. Olyan messze megy en-
nek a szenvedélynek a tobzódása,
hogy a legmagasabb állásu embe-
rek kénytelenek igazolni a közvé-
lemény előtt magyar eredetüket.
Jellemző erre a fürkészési beteg-
ség, hogy Darányi Kálmán volt
miniszterelnökről, a képviselőház
jelenlegi elnökéről is azt állították,
hogy sváb eredetű, holott köztu-
domásu, hogy régi református csa-
lád sarja. Grác Gusztáv, akiben
viszont szász vér folyik, azt köve-
telte, hogy magas közjogi méltó-
ságokat, csak tiszta magyar vér-
ből való férfiak foglalhassanak el.
Mindezek kepcán Hóman Bálint
volt miniszter, aki Darányi Kál-
mánunk unokatestvére, indítatva
érezte magát, hogy a képviselőház
bizottságában fel szólaljon.

Hóman Bálint személyes kérdés-
ben visszatért Grac Gusztávnak a
bizottságban tett arra a kijelenté-
sére, hogy a magyar közéletben
nem alkalmasok a vezetésre azok,
akik idegen származásuak, de meg-
magyarosodtak. Akik egyik olda-
lon idegen, a másik oldalról ma-
gyar származásuak — ezek közé
tartoznak a felszólalók is. Grac
Gusztáv végül is a magyar politika
nagy hibájának állapította meg,
hogy gróf Bethlen István távozása
óta nem tiszta magyarok vitték az
ország kormányát. Akkor ő, mint

elnök közbe szolt és megállapította,
hogy Darányi Kálmán tiszta ma-
gyar vérből származik, Grac igen
lojálisan ki is jelentette nyilatko-
zatában, hogy ez a megjegyzése
tévedésen alapul, ezzel szemben
több lapban cikk jelent meg, amely
szerint nagybátyja, aki egyuttal
Darányi Kálmánnak is nagybátyja,
Darányi Ignác, az országnak 12
éven át volt földművelésügyi mi-
nisztere, magyarosított lett volna.

Nem tartja szégyennek, ha va-
lakiben német vér van — van
benne is —, de a Ház iránti tisz-
teletből szükségesnek tartja be-
mutatni a kecskeméti ref. egyház
lelkészének 1902 július 11-én kelt
hiteles anyakönyvi adatokon ala-
puló leszármazási tábláját. Eszerint
Darányi Ferenc kecskeméti pol-
gárnak Nagy Judittal 1731-ben kö-
tött házasságából származó György-
fiának Kun Évával kötött házas-
ságából származó György fiának
Balástfali Kiss Erzsébettel kötött
házasságából származó Ignác fi-
ának Földvári Borbálával kötött
házasságából származott Darányi
Ignác, a volt földművelésügyi mi-
niszter és Darányi Béla volt állam-
titkár — akinek gyermeke Darányi
Kálmán volt miniszterelnök — és
Darányi Borbála, az ő — Hóman
édes anyja. Darányi Kálmán apja
és az ő édes anyja tehát tiszta
magyar vérből származik. Mindezt
egyéni hitele és szavahihetősége
szempontjából volt kénytelen ki-
jelenteni.

KÖZGAZDASÁG

Április 30-ig gázárlacot kell beszerezni a vállalatok személyzetének.

(București) A Monitorul Oficial
január 30. számában rendkívül
fontos rendelet törvény jelent meg,
amely előírja, hogy az ipari és
kereskedelmi vállalatok kötelesek
1939 április 30-ig alkalmazottaik
és munkásaik és személyzetük
minden tagja számára gázárlacot
beszerezni. Egy gázárlac 640 lejbe
kerül. A vállalatok megrendeléseit
a társadalom biztosító pénztárnál
kell benyújtani. A gázárlac árát a
munkaadó hathavi részletben von-
hatja le alkalmazottai járandósá-
gából.

Kihágás esetén a tizmunkásnál
kevesebb munkást foglalkoztató
vállalat 2 — 10.000, 500 mun-
kásnál kevesebb 10 — 50.000, 500
munkásnál nagyobb létszámot fog-
lalkoztató vállalatok pedig 200
ezer lejig terjedő pénzbírsággal
sújtathók. A visszaesőket a bünte-
tés ötszörösével, sőt a vállalat be-
szűntetésével is lehet sújtani.

Mely országokból lehet könnyen importálni

BUCUREȘTI. A külkereskedelmet
szabályozó hivatal igazgatósága a
hét folyamán megkezdte az első
évnegyedre szóló import engedélyek
kibocsátását. Először az ipari cik-
kek behozatalát biztosító engedé-
lyeket adják ki, majd pedig a ke-
reskedők kerülnek sorra. Ertesüle-
sünk szerint jelentősebb importle-
hetőség Németországból, Olaszor-
szágból, Csehszlovákiából és Ang-
liából kinöközik. Az északi orszá-
gokból a behozatali lehetőség na-
gyon kisméretű. Az első importen-
gedélyeket már kedden, vagy szer-
dán kiadják. A Seara című lap je-
lentése szerint az angol kormány
elhatározta, hogy Kelet-Európában
nagyobb arányu petroleum, gabona
és fém bevásárlást eszközöl. Erre
a célra 100 millió angol fontot írá-
nyoztak elő.

Fritz Fabritiust

a németek európai szövetsé-
gének elnökévé választották
Berlinben

Berlinből jelentik: Az európai
népesség szövetsége **Fritz Fab-
riciust**, a romániai német nép-
közösség elnökét választotta meg
elnökévé. A szövetség eddigi el-
nöke Heinlein Kourád volt. Az ér-
dekes hírt a Rádió Central hírszol-
gálati irodára való hivatkozással a
bucurești-i Universul közli.

Az angol király gondja

Mint a «Daily Mail» írja, az an-
gol király és királyné egyik leg-
első kötelessége Sandringhamból
Londonba való visszatérésük után
az lesz, hogy kiválasszák az új
ruhamodeleket, amelyeket az ide-
udvari bálakon fognak hordani a
fiatal arisztokrata hölgyek, az ugy-
nevezett debutante-ok.

Körülbelül harminc ruhatervet
terjesztenek a királyi pár elé. A
király és a királyné együttesen
vizsgálja meg a terveket, végső
fokon azonban maga a király dönt.
Ez a fontos ügy legalább egy órá-
ra lefoglalja a királyi párt. A dön-
tés után a ruhatervet a lordkama-
rás hivatalába kerülnek, onnan pe-
dig westendi és párisi divatszala-
lonokba.

A királyi pár gyakran változ-
tatni szokott az eleje terjesztett ru-
haterveken. Tavaly például néhány
modelnek tulságosan mély kivágá-
sát kifogásolták. Az idén a divat-
tervezők már előre alkalmazkodtak
a királyi pár ízléséhez és mély ki-
vágásu ruhát nem is terveztek.

Remélem ismét egé zséges leszek...

Zobay Kristóf, Cenei (Jud. Timis-
Torontal) következő rendkívül ér-
dekes tartalmu levelet küldi nekünk:
...értesitem Önöket, hogy az első
üveg Gastro D. használása után
évek sora óta kínzó gyomorgör-
seim el-elmaradoznak, szívesked-
jenek azonnal után vétel címemre
még 3 üveg Gastro D.-t küldeni,
remélem, hogy e kura után ismét
egészséges leszek. Községünk-
ből sokan gyógyultak meg és áldják
Önöket kitünő gyógyszerükért és
még nagyon sokan vannak, akik
még rendelni fognak, mert aki csak
használja, az már rokonai, ismerősei
között tovább ajánlja. Én is kérem
ezuttal, hogy alábbi ismerősöm cí-
mére: Seheld József Cenei ugyan-
csak 3 üveggel küldeni szívesked-
jenek...

Hasonló hála és köszönőlevelek
tömegesen bizonyítják, hogy a Gas-
tro D. gyógyszer ma már a gy-
omorbetegségei közkincsévé vált. Or-
vosok is ajánlják.

Gastro D. kapható gyógyszerár-
rakban és drogériákban vagy pos-
tán megrendelhető 135 lej utánvét
mellett Császár E. gyógyszerárában,
București, Calea Victoriei 124.

**Stefănescu - Goangă rector
mérénlyőit halálra, Atofaneit
életfogytiglani. Andritoiut hét
téli kényszermunkára. a többi
vádoltat egy hónaptól tizenkét
évig terjedő elzárásra ítélték
Tiz vádlottat felmentettek.**

Jól szabott, prima minőségű ruhát ké-
szen vagy méret után

COSTUM-nél

VEGYEN. CLUJ, PIAȚA UNIRII 10. Telefon.: 2888

**Tataru Coriolan dr. sza-
mostartomány új Királyi Hely-
tartója kedden és pénteken
tartja fogadóóráit.** Tataru Co-
riolan dr. Szamostartomány új ki-
rályi helytartója kedden és pénteken
déli 12—1 óra között tartja fogá-
dóóráit a közönség részére. A ki-
hallgatást igénylők előzetesen Apol-
zeanu kabinetfőnöknél kell jelen-
kezzenek.

**Aranyat fedeztek fel a Te-
mes homokjában.** Lugosról je-
lentik: Lugos határában több em-
bernek, — akik homokot ástak a
folyó medréből — feltűnt, hogy
egyes helyeken a víz szokatlanul
vörös színű. Erről a helyről
nagy mennyiségű homokot ástak ki,
amit gondosan átvizsgáltak és a
homokban nagymennyiségű arany-
szemeket találtak. Ugy hiszik, hogy
a Temesben egy gazdag aranyérre
bukkantak.

Színház

A CSIKOS

A népszínműfelújítások ciklusá-
ban péntek este kerül sor Szigligeti
Ede grandiózus színművére, A csi-
kóra. Ez a nagyszerű alkotás tul-
élte korát és ma is eleven, aktuá-
lis, drámai erővel duzzadó szinda-
vannak bizonyul.

Szabados Árpád gondos átdol-
gozása teljesen aktualizálja. A csi-
kós órák értékeit. Nincs az a szin-
házbajáró ember, akinek a számára
nem jelentene tiszta és igaz gyö-
nyörűséget ez a darab, amelynek

A új Hunyadi darab Kolozsváron

A pesti sajtó egyhangú megál-
lítása szerint Hunyadi Sándor leg-
újabb darabja, a Havasi napsütés,
felülmul minden eddigi Hunyadi

meséje a szenzációs, bűnügyi drá-
mákat is megszégyeníti izgalmas-
ságban és érdekességben. Hamisi-
atlan figurái, izes magyar nyelve,
érdekes atmoszférája, s nem utolsó
sorban Szerdahelyi József elbűvölő
magyar népzeneje. A csikóst a leg-
élvezetesebb színpadi alkotássá
emelik.

Együttünk ragyogó szereposz-
tásban, pénteken, vasárnap és hét-
főn este adja elő A csikóst.

darabot. Apremier óta minden este
kiteszik a táblát a Vígsház pénz-
tára fölé: minden jegy elkelt.
Hunyadi Sándor nyomban a Vig-

színházi premier után elküldte da-
rabját a mi színházunknak, s így
a Havasi napsütés már a jövő hét
közepén Kolozsváron is színre ke-
rülhet.

Heti műsor:

Vasárnap d. u. 3: IDE GYERE
RÓZSÁM. (Olcsó helyárakkal.)
Délután 6: HAZAJÁRÓ LÉLEK
(Nyolcadszor.)
Este 9: A CSIKÓS. (Bérletszünet.)
Hétfő fél 9: A CSIKÓS. (Rendes
bérlet 24. Irodalmi bérlet 17.)
Hétfő fél 9: A CSIKÓS (Rendes
bérlet 24. Irodalmi bérlet 17.)
Kedd fél 9: Paradics kisasszony.
Szerda fél 9: HAVASI NAPSÜTÉS.
(Hunyadi Sándor legújabb, óriási
sikerű színjátéka, a szerző jelen-
létében. Premier bérlet 25. sz.)

Egy Herschkovits nevű zsidó honvéd mentette meg Munkács városát a csehek újabb megszállásától?

Miért kobozták el a pesti Friss Ujság jan. 17-i számának „Bajtárs” című mellékletét?

Az „Erdélyi Futár” című lapból olvastuk a Munkácsnál lefolyt harcokkal kapcsolatban az alábbi cikket, melyet rendkívüli érdekességénél fogva szívesen átvettünk. Ha ez a valóságnak megfelel — már pedig igen valószínű, hogy meg is felel — úgy érthetően nagy fel-tűnést keltett volna Budapesten, ahol éppen most határoznak a zsidó katonavitézséget kiűzték és hadifogságot szenvedettek soráról.

Budapest egyik nagy szenzációja most, hogy illetékes magyar katonai körök egy Herschkovits nevű, tényleges állományú honvédtizedest vitézzé akarnak avatni. Mondanom sem kell, hogy a magyar főváros népének hangulata megoszlik a nagy szenzáció felett, a hőstett valódiságát azonban épügy nem lehet tagadni, mint a már megtörtént kitüntetés sem.

Egyik erdélyi ismerősöm hozott egy „Bajtárs” c. lapmellékletet és úgy nyilatkozott, hogy nagyon körülményes uton jutott hozzá. A pesti Friss Ujság január 17-i számának ezt a mellékletét az uccáról parancsolta vissza a nyomdába a

magyar rendőrség és amikor elkobozta, szentül meg volt győződve, hogy a példányokat maradéktalanul összeszedte. A magyar királyi államrendőrség azonban nem kobozta el a pesti uccán már eladott néhány példányt, melyekből egy agyonlőrgatott elkoptatott „Bajtárs” az erdélyi barátomhoz is elkerült, aki viszont ideadta, de csak egy percre, átnézni. Antiszemita lévén, nem akarja, hogy cikk legyen belőle. „Isten őrizze, — mondta indobolással, — hogy a zsidók szarva még jobban megnőjön”.

A nyolcadik formájú „Bajtárs” cikket kiküldött tudósító írta. Minden más beállítással szemben hangoztatja, hogy a Munkács alatti határvonalon szolgálatot teljesítő magyar határőrséget leítették a csehek. A két mozgó őrség össetalálkozott az éjféltáji éjszakában, bratizni kezdtek, majd itókázni, hisz oly nehéz a katonai élet, meg, aztán: a két nép hazafiai között semmi nézeteltérés sincs. Mikor már jól eláztak, a cseh őrség főzónabbik része karonfogta a magyarokat, elcipelték őket a legközelebbi csehszlovák faluba és rájuk zárták a pitvarajtót.

Most már nincs ellenállás előre Munkácsra!

A csehek úgy gondolták, hogy a határ munkácsi szakaszán megszábadultak a magyar határőrségtől, nosza rajta, elindultak a páncélgépkocsival és a különböző alakulataikkal s azt hitték, hogy félórán belül Munkács piacterén felállíthatják gépfegyvereiket. Egyszer azonban beléjük süvitett egy gépfegyver-szalvé, ami érthető zavarodottságot keltett soraikban. A páncélgépkocsijuk meg egyenesen az árokba fordult — az ámulattól. A támadó csehek magához tért része viszonzni kezdte a tüzelést, sőt az ágyúkat is nyomban megszólaltatták, mire a másik oldalon, a magyaroknál is elvesztették a fejüket.

Herschkovits káplárt ott-hagyták osztágos társai

A határtól beljebb Munkács felé kb. 700 méterre egy magyar gépfegyverosztály fészkelte be magát, amiről a csehek mitsem tudtak. A támadás idején Herschkovits káplár ült a gépfegyver faránál, ő tüzelte bele a támadók osztágaiba. Amikor őket is kezdték löni, a

nyíregyházi határőrszázalój Munkács alá vezényelt gépfegyverosztágnak legénysége is hátrahúzódt, odahagyva géppuskáját és Herschkovits káplárt. Elkepezhetők egy ilyen helyzet! Egyedül maradni beszorítva a sortüzelő, aknádobó és ágyuzó, ellenséges alakulatokkal szemben...

S a zsidó Herschkovits, párját ritkító bátorsággal ellenállt!

Mint a „Bajtárs” írja, nemcsak feltartóztatta az ellenséget, de kártartása meggondolkozottta elmenekült társait, akik visszaszállingóztak a megfogadva Herschkovits utasításait, beszaladtak Munkácsra, segítséget kérni.

Másfél óra hosszat egyesegyedül verte vissza a támadásokat

Ez idő alatt Herschkovits szám-talan cseh támadást visszautasított, s — mint a későbbi vizsgálat megállapította, — 18 ellenséges katonát lőtt le és több, mint másfél óra hosszáig egyesegyedül tartóztatta fel a betörni készülő cseheket. A segítség hajnali 5 óra után érkezett és az első, reguláris felszabadító csapat parancsnokának Herschkovits ritka nyugalommal jelentette a történeteket.

Aranyérem s talán vitézség is

Harmadnapra elcsendesült a munkácsi front. Amikor töviről-hegyire kellett a jelentéseket összeállítani, nem maradhatott ki Herschkovits káplár neve sem. S mivel a katonáember előtt minden katonai vitézség egyforma, Herschkovits honvéd haditettét is úgy írták le, ahogy történt.

...Vakmerő bátorsággal megszólaltatta géppuskáját... Másfél órán át, egyedül, ellenséges rajvonallal szemben... Bátorított és segítségért küldött...

...Herschkovits tizedes mentette meg Munkácsot az ellenséges megszállás veszedelmeitől!...

A „Bajtárs” cikkírója azt állítja, hogy a nyíregyházi határőrszázalój tisztikara és legénysége nagyon büszke Herschkovitsra, akinek Horty kormányzó negyednapra elküldte az arany vitézségi érmét és akit most, külön rendelettel akarnak vitézzé avatni.

A zsidóellenes gyűlölet tombolása közepette avatnak Magyarországon vitézzé egy — zsidót. Lássuk csak.

Nos, ki tud ehhez szólni?

Prága a zsidó ügyvédekéről határoz. Az ügyvédi kamara tegnapi ülésén ismét foglalkozott a zsidó kérdéssel. Dr. Slabei ügyvéd, a cseh agrárpárt tagja, határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben azt követelte, hogy a kamara a német nemzetiségű zsidó ügyvédek fessza meg működési joguktól. A cseh nemzetiségű zsidó ügyvédek között pedig csak azoknak engedje meg működését, akik az 1910-es népszámlálás alkalmával cseheknek vallották magukat, de ezeknek is csak zsidó feleket legyen szabad képviselni. Slabei szerint Prágában 1527 ügyvéd folytat gyakorlatot és ezek között 515 zsidó. Az elnök nem bocsátotta szavazásra a határozati javaslatot, hanem kijelentette, hogy azt írásbeli uton fogja elistézni a kamara tagjaival.

Tudták-e hogy? 1939 február 15-én

egyetlen nap alatt majdnem

300 millió Leit

osztanak ki a játékosok között

4 nyeremény á **6.000.000.- Lei**
38 nyeremény á **1.000.000.- Lei**

valamint számtalan 200.000.—, 100.000.— Lejes stb. nyereményeket.

Résztvehetnek ezen nagy huzáson, ha vásárolnak egy **250.- Leies részsorsjegyet.**

Ne felejtsek megújítani sorsjegyeiket.

LOTERIA DE STAT

A detronizált petroleum-király halála

Világpolitikát akart csinálni, de belebukott egy 100 millió fontos kölcsönbe, amit német fegyverkezésre szánt

Aki Hitleret pénzzel támogatta a Szovjettel szemben

St. Moritzból jelentik: A Havas ügynökség jelentése szerint Sir Henry Deterding a petroleumkirályt németországi birtokán helyezik örök nyugalomra. A meklenburgi Dobbin közelében jelentősebb birtoka van a petroleumkirálynak. Deterding 72 éves volt, háromszor nősült, utoljára hetven éves korában. Az első két házasságából négy fia és két leánya született.

Sir Henry Deterding, a Royal Schell Dutch petroleumtársaság egykori korlátlan elnöke és vezérigazgatója St. Moritzban 72 éves korában meghalt. Követte a más világra tavaly elhunyt nagy ellenlábasát a csaknem mathuzsálemi kort elért John D. Rockefellert.

Sir Henry Deterdingről és arról az egész világot átfogó hatalomról, amelyet ez a név jelentett, aránylag kevesen tudnak annak ellenére, hogy alig van ország, ahová ennek a titokzatos embernek csapjai el nem nyultak volna.

Deterding 1866-ban született Amsterdamban, tanulmányai elvégzése után bankhivatalnok lett, de a csendes, polgári nyugalomban élő Németalföldön a fiatal bankhivatalnok égi ambíciója nem talált kielégülést. Kiment a holland gyarmatokra először Deli-ban, Sumatra sziget keleti partvidékén, az ott levő gumültetvényeknél dolgozott, majd a penangi telep vezetője lett. A fiatal Deterding tetterejére, ügyességére és kereskedői szellemére figyelmes lett Kessler, a szumatrai petroleumtelepek felfedezője és megszervezője. A kezdetleges petroleumiparban tulnyomó részt kalandorok, vabanquejátékosok, letört egzisztenciák helyezkedtek el.

Kessler alkalmazta a fiatal Deterdinget,

egy-két éven belül mind nagyobb megbízásokat juttatott neki, majd amikor már elegendő vagyont gyűjtött, hogy otthagyhassa a gyilkos klímájú Szumatrát, visszament Hollandiába, Haarlembe, tulipánokat ültetni.

Utódjává pedig a fiatal Deterdinget tette meg.

John D. Rockefeller, az Egyesült Államok és ezzel a világ koronázatlan petroleumkirálya, aki trösztjeivel valósággal uralta a kilencvenes évek táján a világ petroleumiparát. — egyszerre azon vette magát észre, hogy valahol, egy messze hollandi szigeten, kellemetlen versenytársa támadt, aki különösen ázsiaiban sok bosszúságot okozott neki. Az történt ugyanis, hogy Rockefeller trösztje, a Standard Oil Co.

százazerszámra hozta be Kinába az ujdívat petroleumlámpákat.

Eddig ugyanis faggyumécsszel világítottak a kínaiak. Az ingyen petroleumlámpa csakhamar igen

népszerű lett a kínai birodalomban és

Rockefeller olyan áron szálította Kinába a petroleumot, ahogy akarta,

de semmiesetre sem busás haszon nélkül. Egyszerre megjelentek a kínai kikötőkben a Koninklihe Nederlandsche Petroleum Maatschappij tankhajói és feleáron kínálták a világítóanyagot. Mielőtt az amerikai petroleumtröszt magához tért volna Deterding meghódította magának a hatalmas kínai piacot.

Erre felfigyelt Anglia is, mely a petroleumversenyben lemaradt az Egyesült Államokkal szemben. Deterdinget Londonba hívták és nem sokára megalakult a Royal Shell Dutch társaság, amely magában

foglalta az összes angol és hollandi petroleumtársaságokat. A hatalmas tröszt vezetője Henry Deterding lett és megkezdődött a gigászi küzdelem a két koronázatlan petroleumkirály között, mely egészen halálukig tartott. A Royal Shell Dutch Co. ugyan Rockefeller amerikai pozícióit nem tudta megrendíteni, viszont szinte behozhatatlan előnyöket szerzett magának Ázsia kimeríthetetlen petroleummezőinek kiaknázása körül.

HITTÉRITŐ ÉS MÉRNÖK TALÁLKOZÁSA

Deterding módszereire jellemző a következő történet. Egy hóbortos ir mérnök sokat olvasott a régi perzsa tűzimádásról és elment Perzsiába, hogy megfigyezte az örök tü-

zek titkát, amelyek évezredek előtt Ormuzd templomaiban égtek. Két évtizedes kutatás után rájött azokra a titkokban tartott, vagy elfelejtett naftatelepekre, amelyek a perzsák őseinek az örök tüzet szolgáltatották Erdemei megjutalmazásul a persza sahtól

koncessziót kapott ezen telepek kiaknázására is.

Azonban az öreg ir, tudományos felfedezéséből nem akart üzletet teremteni, hiába rajzolták körül a nagy petroleumtrösztök legügyesebb ügynökei, kalandorok, bankok kiküldöttei, a koncessziót nem adta el. Végül elhatározta, hogy visszautazik hazájába Iranszágba és könyvet ír perzsiai felfedezéseiről. Vétlenül egy kabinba került egy fiatal misszionáriussal.

A hittérítő addig mesélt neki a perzsiai keresztények nyomoráról, a térítési lehetőségekről, hogy az ir mérnök, aki buzgó katolikus volt odaajándékozta a sahtól kapott koncessziót a fiatal papnak. Csak később derült ki, hogy a fiatal hittérítő soha életében nem volt pap, de már ekkor Henry Deterding egyik ujonnan alapított vállalata az Anglo Persien Company teljes jogú ura volt a gazdag perzsiai petroleummezőknek.

Az angol király lovagja

Anglia meg tudja jutalmazni azokat, akik neki szolgálatokat tesznek. Egy szép napon Henry Deterding, a volt kis bankhivatalnok az angol király lovagja lett, mivel együtt jár a Sir cím is. Ha akarta volna lord is lehetett volna belőle, de Sir Henry Deterdinget nem a címek érdekelték, csak az üzlet. Hiszen gazdaságilag már olyan hatalmas volt, hogy hercegek, lordok, sőt uralkodók keresték kegyeit, benne volt a keze az összes ázsiai petroleumvállalkozásokban, a nagy hajóvállalatokat ő látta el petroleummal és amikor kitört a világháború, Sir Henry Deterding volt az, aki

az egész angol flottát ellátta tüzelőanyaggal.

ugyanakkor, amikor Németország csak a legnagyobb nehézségek árán tudott ehhez a pótolhatatlan fontos nyersanyaghoz hozzájutni. Felesége Bagration Lidia hercegnő volt, aki rokonságban állott a legelőkelőbb orosz főúri családokkal, sőt sikerült rátenni a kezét a legnagyobb bauxit petroleumtelepekre is.

ROCKEFELLER ÉS DETERDING A SZOVJET ELLEN

Amikor a bolsevizmus kitört Oroszországban, a vörösök elkomunizálták az összes petroleumtelepeket és finomítókat. Erre a hallatlan tette — egyezség jött létre a két nagy ellenlábas között. A Standard Oil és a Royal Dutch trio bojkottot kezdtek Lenin és Trotszkij ellen. De a barátság nem sokáig tartott. Az öreg Rockefeller különbékét kötött a Kreml uraival és hatalmas előnyökhöz jutott a szovjet forradalomban, visszaadta a kölcsönt, amit Deterdingtől ezelőtt Kinában kapott. Sir Henry Deterding pedig folytatta az irtóhadjáratot a bolsevisták ellen. A fehér oroszokat, Denikint támogatta, de a fehér front összeomlott. Az orosz vörös csillag hatalma egyre emel-

kedett és már-már Németországot is elnyelni látszott. Ekkor tört előre Németországban a nemzeti szocialista párt.

Sir Henry Deterding nagymértékben elősegítette Hitler Adolt pártjának csodálatos felfelé ivelését. Hozzájárult a német barátsághoz, hogy harmadszor is megnősült és elvett egy német leányt. Legutóbb 100 millió fontos kölcsönt akart juttatni Hitlernek a német fegyverkezésre, de ezt Eden megakadályozta és ebben a szándékában bele is bukott. Nyugalomba küldték.

A petroleum külön birodalmat képez. Ki tudja, hogy hány forradalom, mennyi diplomáciai tevékenység, hány háború jelzi a petroleum világhódításának útját, annak a világhódításnak, melynek egyik Führere volt Sir Henry De-

terding. Alig volt ország, ahová keze el nem ért volna. Ha a kolozsvári polgár Aragázzal főz eszébe sem jut, hogy az Astra Romana, amely ezt a gázt gyártja, Deterding konszerjéhez tartozik.

Ilyen utak vezettek a petroleumkirálytól száz és százmillió kispolgár szerény petroleumlámpásához vagy tüzhelyéhez.

Az ilyen gigászi harc felőrli az idegeket. Sir Henry Deterding, az angol király lovagja néhány évvel ezelőtt visszavonult a Royal Shell Dutch Co. vezetésétől. Visszavonultságában a legtöbb időt berlini pazar villájában töltötte és a világ csak akkor figyelt fel rá, ha jótékony célokra hatalmas, nyugati devizákban is milliókat kitevő összegeket adományozott.

Tehette!

Játszanak bizalommal a

LOTERIA DE STAT

Colectura Oficiala-nál

Főelárusítóhely: Cluj, Regina Maria 46.

Ki érdemelne meg a pátriárka 50 ezer lejes irodalmi díját?

Románia miniszterelnöke 50 ezer lej jutalmat tűzött ki olyan erdélyi magyar írók részére, akik már eddig is érdemeket szereztek maguknak román írók műveinek magyarnyelvre való átültetésével.

Nem tudjuk, ki vagy kik döntenek majd a jutalom kiosztásában, de már itt is figyelmébe ajánljuk a román köröknek, hogy egyetlen ember van a jutalmazásra érdemeseknek gondolt írók között, aki rászolgált az 50,000 lej mardéktalan átvételére. Ez az ember a szerény, tehetséges, de magyar

irodalmi tényezőink részéről hát térbe szorított **Kibédi Sándor**, mert csak ő hozza kötet alakban rendszeresen és költői elhivatottsággal a magyar olvasók elé a román költészet remekeit.

Halálra ítélték Prchala tábornok merénylőjét. Prágából jelentik: Huszti jelentések szerint Rusznyákot, a lengyel hadsereg szökevényét, aki Prchala tábornok ellen merényletet kísérelt meg, rögtönítélő bíróság elé állították, amely halálra ítélte.

Tipografia „Victoria” Cluj.